

Høringsinnspill fra Juristforbundet til representantforslag 8:46 (2023-2024 fra Høyre om Norges neste steg for kunstig intelligens Stortingets kommunal-og forvaltningskomite

Ikke-teknologene må ha teknologiforståelse. Jus for innovasjon, kompetanse og trygghet

Innledning

Juristforbundet har innledningsvis lyst til å berømme forslagsstillerne om å fremme forslag som vi oppfatter er en delvis oppfølging av partiets nylig fremlagte KI-strategi. I forkant av at Regjeringen fremlegger sin nye strategi for digitalisering som skal fremlegges i løpet av 2024. Juristforbundet har levert et helhetlig innspill til denne¹

Forslag 1: Digital lovvask

Juristforbundet er svært glade for at forslagsstillerne gjennom forslag nr. 1 foreslår en digital lovvask, der det kartlegges hvilke deler av lovverket som er utydelige i møte med ny teknologi som kunstig intelligens. En slik digital lovvask må skje i lys av bruken av KI med tanke på tolkning og anvendelse, herunder særlig åndsverksreglene, straffeprosessreglene, konkurranseretten og forvaltningsregelverk mv. Det også med tanke på muligheter og utfordringer ved automatisering av juridiske beslutningsprosesser, slik forslagsstillerne delvis berører i forbindelse med automatiserte *ansettelsesprosesser*.

Under punktet om «regulering» poengterer forslagsstillerne at «lovreguleringer, kontroll og tilsyn er ikke noe mål i seg selv, men noe et moderne samfunn benytter for å sikre at den enkelte innbyggers og virksomhets plikter og rettigheter er tydelige og forutsigbare, og at det finnes systemer for å ivareta disse. Regulering skal også sikre at noens frihet ikke går på bekostning av andres muligheter, eller er til skade for andre personer, natur og miljø eller materielle verdier.» Dette fremstår som et godt og prinsipielt utgangspunkt for både forslagsstillerne og resten av Stortinget som lovgiver og som Juristforbundet naturligvis deler. Det forutsetter imidlertid at forslagsstillerne er seg selv bevisste på at det er sluttproduktet av lovgivningen som betyr noe og hvordan lovgivning faktisk virker. Men det virker dessverre- med all mulig respekt – som om den funksjonen ofte stopper ved dørterskelen til Stortinget. Det er en ting er å gi lover, men det viktigste er at Stortinget vet og påvirker hvordan de virker ute i samfunnet. Skal Stortinget nå sine mål forutsetter det større eierskap til hva rettsvitenskap og juss betyr som verktøy for å nå politiske mål og som forutsetning for rettsikkerhet. Juristforbundet oppfatter at det er en økende tendens til at vedtak om lover og regler oppfattes som et «billig» eller «gratis» virkemiddel for å nå politiske mål. Det samme gjelder jussen og rettsvitenskapens andre hovedformål som er å sikre innbyggernes rettsikkerhet. Inntil stortingsflertallet ved Utsynsmeldingen og basert på Juristforbundets innspill understrekte rettsvitenskapen særskilte rolle, var dennes særskilte rolle i et moderne og internasjonalt rettsamfunn underkommunisert eller ikke berørt i det hele tatt.

---

¹ [Innspill fra Juristforbundet til Regjeringens varslede nasjonale digitaliseringsstrategi](#)

Forslag 12 og 13: Utdanning og kompetanse

Juristforbundet registrerer at forslagsstillerne under punktet om utdanning og kompetanse skriver at det i større grad bør åpnes for at ikke-tekniske studier, som juridiske fag og helsefag, får anledning til å ta tekniske emner gjennom studieløpet, jfr. også forslag 12 og 13. Dette oppfatter Juristforbundet som en viktig start på noe Juristforbundet gjennom tid har foreslått. I denne sammenheng viser vi til at jusstudentene i dag ikke gjennomfører en utdanning som store deler av arbeidslivet vil etterspørre eller etterspør allerede nå. Jusstudentene i Juristforbundet har gjennomført undersøkelser av kvaliteten på undervisningen de får, herunder også særskilt på hvilken teknologiforståelse studiet gir. Nærmere 90 % av de som har svart beskriver at dette er nærmest ikke-eksisterende. Det innebærer at det utdannes stadig flere jurister uten teknologiforståelse til arbeidsplasser hvor det per i dag er store udekkede kompetansebehov, eksempelvis i NAV. NAV disponerer 1/3 av statsbudsjettet og skal gjennomdigitaliseres. Det er ikke mulig å gjennomføre uten at både nye jurister som skal jobbe i etaten og allerede ansatte jurister sikres økt teknologiforståelse. Å satse på dette på et per i dag sterkt kvinnedominert studium, vil kunne være et av flere bidrag til utjevning av økonomiske forskjeller mellom kjønnene. Når 70 % av jusstudentene er kvinner og ansatte jurister i offentlig sektor i stor grad er kvinner, er det etter Juristforbundets oppfatning særdeles viktig at disse gjennom økt teknologiforståelse sikres mulighet til å bidra positivt i pågående digitaliseringsprosesser og ikke hensettes til å være «nei-mennesker» fordi de kommer sent inn i prosessene, sier nei «for sikkerhets skyld» eller i verste fall godkjenner utvikling som ikke er i tråd med de rettslige rammene grunnet manglende teknologiforståelse.

I denne sammenheng oppfordrer vi komiteen til følge opp det et samlet storting i forbindelse med Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra Høyre om datadrevet industri Innst. 238 S (2022-2023) vedtok:

Stortinget ber regjeringen sørge for at kunnskap om kunstig intelligens og tingenes internett integreres i flere utdanninger

Juristforbundet oppfordrer komiteen og forslagsstillerne om å stille spørsmål til hvordan dette vedtaket konkret har blitt fulgt opp og forutsetter at vedtaket blir en naturlig del av arbeidet som pågår med den kommende profesjonsmeldingen, herunder en vurdering av provenyeffekten av å kategorisere jussutdanningen på et høyere finansieringsnivå enn i dag hvor det regnes som et «billigstudium» på et av de laveste finansieringstrinnene.

Kompetansebehovet hos jurister og andre arbeidstakere skal videre behandles i den kommende kompetansereformen.

Vi antar i denne sammenheng med at komiteen er kjent med tre forholdsvis nylig fremlagte rapporter fra Riksrevisjonen:

Dokument 3:7 (2023–2024) Riksrevisjonens undersøkelse av digitalisering i politiet,
Dokument 3:8 (2023–2024) Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes tilrettelegging

for deling og gjenbruk av data i forvaltningen og Dokument 3:6 (2023–2024 Utnyttelse av IT-systemer på sykehus.

For det første understreker disse rapportene behovet for tilgjengelige og faglig sterke jurister med teknologiforståelse som kan bidra til regelverksutvikling der hvor man er usikker på om det i det hele tatt finnes hjemler eller er usikre på om eksisterende lover tillater noe. Eller for eksempelvis å tolke hvilket mulighetsrom som finnes for å forebygge og bekjempe arbeidslivskriminalitet, som er et høyt prioritert område for myndighetene. For det andre jurister som kan bidra til effektiv digitalisering av tjenesteproduksjonen i den enkelte organisasjon. For det tredje for å bidra til gode anbudsprosesser. Og for det fjerde at for eksempel påtalejuristene i politiet skal kunne ha utstyr som gjør dem i stand til effektivt å håndtere den saksporteføljen de har, med sikte på økt kvalitet på straffesaksbehandlingen og økt oppklaringsprosent på en rettssikker måte.

Vi tillater oss derfor igjen å foreslå gjenta enkelte forslag som vi ber komiteen vurdere:

- **At Regjeringen i forbindelse med arbeidet med profesjonsmeldingen utreder fremtidig juristbehov og fremlegger det for Stortinget i forkant av fremleggelsen av denne.**
- **For å sikre tilstrekkelig digital kompetanse og evne til å bidra til en rettssikker utvikling og bruk av KI bes Regjeringen i forbindelse med arbeidet med profesjonsmeldingen og kompetansereform, særskilt om å utrede behovet for etter- og videreutdanningsbehovet for norske jurister i statlig og kommunal sektor**
- **Regjeringen bes om å sikre at arbeidet med profesjonsmeldingen og kompetansereform koordineres godt med den kommende digitaliseringsstrategien. I denne må det særskilt drøftes rettsvitenskaplige problemstillinger og utfordringer som forutsetning for en effektiv, trygg og personvernsmessig digitalisering av samfunnet fremover.**

Forslag 20 felleskommunale innkjøpsordninger for avanserte digitale teknologier

Juristforbundet deler forslagsstillernes oppfatning av at det må utvikles insentiver for kommunene til å samarbeide på flere områder enn i dag og viser til at danske kommuner har gått sammen og dannet et felleskommunalt IT- og forvaltningshus, KOMBIT. Det fungerer som innkjøpsansvarlig for komplekse digitale anskaffelser for kommunene. KOMBIT sitter på spisskompetanse som kommer alle kommunene til gode. Denne løsningen kan bidra til at Jurister i kommunene må ha teknologiforståelse kommunene får bedre avtalebetingelser og programvareutforming som treffer deres felles behov. Innenfor kunstig intelligens og bruk av jette i kommunene, samt annen innovativ teknologi, vil det være viktig med et samarbeid der det legges til rette for at de gode løsningene ikke blir i en kommune, men kan brukes av flere. I Finland er teknologiaktører i dialog med myndigheter med forslag om å etablere retningslinjer for offentlige anskaffelser av ansvarlig KI. Derfor kan man hente inspirasjon fra våre naboer å tenke nytt i innkjøpsprosessen av komplekse digitale løsninger til kommunal sektor. Norge bør etter Juristforbundets mening bygge videre på de danske erfaringene og sørge for at juristene involveres tettere i prosessene for å bidra til effektiv og rettssikker bruk

av ny teknologi. Hvor jurister med økt teknologiforståelse kan være aktive og konstruktivt kritiske bidragsytere til digitaliseringen av kommunenes tjenester. Til beste for innbyggerne.

Forslag 10 om evt. opprettelse råd for kunstig intelligens

En bør vurdere om det er hensiktsmessig å opprette et eget tilsyn på området. Dette må sees i sammenheng med behov for særskilte tiltak for å sikre at alle tilsynsmyndighetene i dag har tilgang til relevante og tilstrekkelige ressurser for de oppgaver som de er satt til å løse. Et eksempel er Datatilsynets i dag ansvarlig for å føre tilsyn med om bruk av KI er i tråd med gjeldende personopplysningslov. Dette forutsetter igjen faglig relevant og oppdatert kompetanse. Det har i den offentlige debatt fremkommet forslag om etablering av et såkalt algoritmetilsyn. Juristforbundet viser til at det heller kan etableres et privat-offentlig KI-råd med representanter fra næringen for å sikre et godt strategisk samarbeid gjennom kompetansedeling og et felles situasjonsbilde. Slik vi har foreslått overfor Stortinget ved flere anledninger. Dette organet bør ha god juridisk digital kompetanse. KI-rådet vil kunne gi veiledning og råd til samtlige myndighetsorganer og allerede etablerte tilsyn. Vi har i den sammenheng merket oss at FN nylig opprettet en AI Advisory board bestående av representanter fra myndigheter, industri, sivilsamfunn og academia for å forme en fremtid der AI bidrar til å løse våre største globale utfordringer.

Forslag 16 og 17 om styrket nordisk samarbeid

Med mindre Regjeringen ikke allerede er godt i gang med å fasilitere dette og det skjer, så oppfattes dette som gode forslag. Som bør innebære at Norge bør sammen med Norden delta i europeiske og internasjonale programmer for internasjonale regler og et harmonisert rammeverk innenfor ansvarlig.

Forslag 5 vurdering av EUs Artificial Intelligence Act

Regelverk må harmoniseres med resten av Europa. Det haster det å implementere i norsk rett NIST2, som erstatter NIST1 og allerede er trådt i kraft. Norge trenger raskt å få på plass et harmonisert regelverk med EUs nylig lansert Cyber Resilience Act og kommende Cyber Security Act, i tillegg til EUs AI Act.

Forslag 19 tilgjengeliggjør cybersikkerhetsopplæring til SMB

Nasjonalt cybersikkerhetssenteret (NCSC) med fysisk samlokalisering og partnerskap mellom private og offentlige bør videreutvikles for å styrke Norges nasjonal operative evne. IKT sikkerhetsforum i regi av Justis- og beredskapsdepartementet under ledelse av NSM bør evalueres. Som Juristforbundet har påpekt flere ganger bør forumet erstattes med et privat-offentlig cybersikkerhets-råd (Advisory Board) med representanter fra teknologinæringen for å sikre et godt strategisk samarbeid gjennom kompetansedeling og et felles situasjonsbilde. Dette organet bør ha god juridisk digital kompetanse. Vi støtter også Justis- og beredskapsdepartementets arbeid med å etablerer Norges nasjonale koordineringssenter for digital sikkerhet, som kan bidra til tett samarbeid med øvrige privat-offentlige IKT-sikkerhetsmiljøer.

Forslag 18 om lovendringer som forbyr samarbeid med utenlandsk etterretning i påvirkningsoperasjoner

Juristforbundet registrerer at Regjeringen har fremlagt forslag om dette. For det første vises det til det som er sagt ovenfor om at det er sluttproduktet av lovgivningen som betyr noe og hvordan lovgivning faktisk virker, ikke minst ved at for eksempel påtalejuristene har et saksportefølge og budsjetter som gir mulighet til å håndheve alle enkeltlover. For det andre er spørsmålet er loven er tilstrekkelig for å motvirke de nye formene for digitale påvirkningsoperasjoner mot Norge, spesielt hvis det foregår på internett. Juristforbundet viser til hva eksempelvis Utsyn- Senter for sikkerhet og totalforsvar har påpekt i blant annet en artikkel så tidlig som 22.10.2020².

Fra denne artikkelen siteres det avslutningsvis følgende:

«Som Stortinget smertelig fikk erfare tidligere i år, forholder ikke internettet seg til geografiske begrensninger, og IKT-systemer er i sin kjerne sårbare. Trusselaktørene kan sitte hvor som helst i verden, uten noen frykt for å bli straffeforfulgt av norske myndigheter. For å forhindre hackingangrep mot sentrale institusjoner, må det forebyggende IKT-sikkerhetsarbeidet styrkes. Tekniske tiltak og menneskelig bevissthet må økes. Kun på denne måten kan vi forhindre at sensitiv informasjon kommer på avveie og dermed redusere risikoen for slik spredning. Vi må videre utvikle metoder for å oppdage illegitimt påvirkningsmateriale. I den forbindelse trenger staten samarbeidsmekanismer med de store private plattformaktørene som Google, Facebook, Twitter m.fl. De nevnte må involveres for å oppdage spredning av fremmedstatlig propaganda. Dette er imidlertid ikke et uproblematisk felt, verken praktisk eller rettslig. Sist, men ikke minst, må norske myndigheter ha en plan for krisekommunikasjon dersom illegitim påvirkning finner sted. Dette gjelder spesielt i tilfeller med oppsiktsvekkende budskap som setter følelser i sving. Et eksempel vil være at sensitiv informasjon fra hackingen mot stortingsrepresentantenes e-post kontoer, blir spredt i offentligheten. Dette vil naturligvis ikke være gjennom tradisjonelle redaktørstyrte medier, men ved hjelp av digitale sosiale plattformer. Myndighetenes kommunikasjonsplan for denne typen hendelser, bør derfor tydelig uttrykkes i forkant. Befolkningen trenger å kjenne til myndighetenes respons, ved en slik krise. Hvis ikke, vil det lett kunne oppstå splid og uenighet om påvirkningen, og ikke minst hvor påvirkningen kommer fra. En situasjon som en trusselaktør utvilsomt vil forsøke å utnytte».

---

² [Beskyttelse mot påvirkningsoperasjoner - UTSYN \(prosjektutsyn.no\)](https://www.utsyn.no/prosjektutsyn)